MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. május 31.[1]

**C-169/15. sz. ügy**

**Montis Design BV**
**kontra**
**Goossens Meubelen BV**

(a Benelux Gerechtshof [Benelux Bíróság] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Szerzői jogok és szomszédos jogok — A védelem időtartama — A szerzői jog megszűnése és újraéledése”

1. A Montis Design B. V. és a Goossens Meubelen B. V. vállalkozások (a továbbiakban: Montis és Goossens) közötti jogvitában a Hoge Raad der Nederlanden (holland legfelsőbb bíróság) az egységes benelux mintaoltalmi törvény módosításáról szóló jegyzőkönyv[2] (a továbbiakban: jegyzőkönyv) U. cikke (2) bekezdésének alkalmazásával kapcsolatos értelmezési kérdést terjesztett[3] a Benelux Gerechtshof (Benelux Bíróság) elé, amely rendelkezés értelmében hatályon kívül helyezték az említett törvény (a továbbiakban: BTMW) 21. cikkét.

2. A Benelux Bíróság a Hoge Raad der Nederlanden (holland legfelsőbb bíróság) által benyújtott kérelemről szóló döntés meghozatala előtt három kérdést terjesztett a Bíróság elé előzetes döntéshozatal céljából, mivel álláspontja szerint a jogvita megoldása a 93/98/ EGK irányelv[4] értelmezésétől függ.

3. A jogvita alapját a BTMW 21. cikkének (3) bekezdése képezi, amelynek értelmében a formatervezési mintákon fennálló szerzői jogok jogosultjai elveszítették szerzői jogaikat, ha nem tettek fenntartó nyilatkozatot. Ezen alaki követelmény teljesítése elmulasztásának közvetlen következménye az volt, hogy e jogok a közkincs részévé váltak.

4. A törvénnyel szembeni kritikák és e tekintetben a Berni Egyezménnyel[5] való összeegyeztethetetlensége arra vezették a benelux jogalkotót, hogy 2002-ben hatályon kívül helyezze a BTMW 21. cikkének (3) bekezdését. A hatályon kívül helyezésről rendelkező jegyzőkönyv azonban nem határozott meg átmeneti időszakot, és azt sem tisztázta, hogy mi történik a BTMW alkalmazása miatt megszűnt szerzői jogokkal.

1 — Eredeti nyelv: spanyol.

2 — A 2002. június 20-án Brüsszelben aláírt Protocol houdende wijziging van de Eenvormige Beneluxwet inzake tekeningen of modellen.

3 — Az előzetes döntéshozatalra utalt kérdések előterjesztésére irányuló, 2013. december 13-i határozatot a Benelux Bíróság felállításáról és működéséről szóló, 1965. március 31-i Szerződés 6. cikke alapján fogadták el.

4 — A szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejének összehangolásáról szóló, 1993. október 29-i tanácsi irányelv (HL 1993. L 290., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 141. o.).

5 — Az 1979. szeptember 28-án módosított, az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló Berni Egyezmény (1971. július 24-i Párizsi Szerződés) (a továbbiakban: Berni Egyezmény). A spanyol változat megtekinthető az alábbi honlapon: http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/treaties/es/berne/trt_berne_001es.pdf.

5. Ugyanakkor a 93/98 irányelv valamennyi tagállamban összehangolta a szerzői jogok időtartamát, és oltalmi idejét kiterjesztette a szerző halálát követő 70 évig, azon követelmény nélkül, hogy a jogosultaknak „fenntartó nyilatkozatot” vagy hasonló megfogalmazású nyilatkozatot kellene tenniük. A 93/98 irányelv ezenkívül, meghatározott körülmények között a közkincs részét képező szerzői jogok hatályának visszaállításáról rendelkezett.

6. A kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a 93/98 irányelv milyen kihatással van a jogvitára. Különösen azt kívánja megtudni, hogy ezen irányelv alapján a (BTMW által előírt alaki követelmény teljesítésének elmulasztása miatt) megszűnt szerzői jogokat vissza kell-e állítani, és amennyiben így van, mely időponttól.

## I – **Szabályozási háttér**

### A – *Az uniós jog*

7. A tagállamok jogrendjeinek a szellemi tulajdon terén való közelítése alapvetően a 93/98/EGK irányelv útján valósult meg, amelyet a későbbiekben módosítottak,[6] illetve amelyet a korábbi irányelveket kodifikáló 2006/116/EK irányelv[7] hatályon kívül helyezett.

8. Mivel a jogvita tényállása arra az időszakra vonatkozik, amelyben a 93/98 irányelv már hatályban volt, és ezenkívül tekintettel arra, hogy a jelenleg hatályban lévő irányelv nem érintette a jelen ügy szempontjából releváns cikkek tartalmát, az irányelv releváns szabályait az alábbiakban idézzük:

9. A (11) preambulumbekezdés így szól:

„Mivel a magas szintű védelem létrehozása érdekében, amely egyszerre felel meg a belső piac igényeinek, és annak a követelménynek, hogy az irodalmi és művészeti alkotás közösségen belüli harmonikus fejlődését elősegítő jogi környezet jöjjön létre, a szerzői jog védelmi idejét a következő időtartamok szerint kell harmonizálni: a szerző halálát követő 70 év, illetve a mű jogszerű nyilvánosságra hozatalát követő 70 év, […]”.

10. A (27) preambulumbekezdés a következőképpen rendelkezik:

„mivel a szerzett jogok és jogos elvárások védelme a Közösség jogrendjének részét képezik; mivel a tagállamok rendelkezhetnek különösen úgy, hogy az ezen irányelv értelmében feléledő szerzői és szomszédos jogok bizonyos feltételek esetén nem kötelezik díjfizetésre azokat, akik a műveket jóhiszeműen hasznosították, amikor azok közkincsnek minősültek”.

11. Az 1. cikk (1) bekezdése szerint:

„(1) A Berni Egyezmény 2. cikke értelmében vett irodalmi és művészeti művek a szerző életében és a halálától számított 70 éven át részesülnek szerzői jogi védelemben, attól az időponttól függetlenül, amikor a művet jogszerűen nyilvánosságra hozták.”

6 — Különösen, az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2000. L 167., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás: 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.).

7 — A szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről szóló, 2006. december 12-i 2006/116/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 372., 12. o.).

12. A „Időbeli hatály” címet viselő 10. cikk (2) és (3) bekezdése megállapítja, hogy:

„(2) Az ezen irányelvben foglalt védelmi időket minden olyan műre vagy teljesítményre alkalmazni kell, amely legalább egy tagállam [helyesen: tagállamban] védelemben részesül a 13. cikk (1) bekezdésében meghatározott időpontban a szerzői jogra vagy a szomszédos jogokra vonatkozó nemzeti rendelkezéseknek megfelelően, vagy amely ezen időpontban megfelel a 92/100/EGK irányelvben[ [8] ] foglalt védelmi feltételeknek.

(3) Ez az irányelv nem érinti a 13. cikk (1) bekezdésében foglalt időpontot megelőzően végzett felhasználási cselekményeket. A tagállamok elfogadják azokat a rendelkezéseket, amelyek különösen a harmadik személyek által szerzett jogok védelme érdekében szükségesek.”

13. A 13. cikk (1) bekezdésének első albekezdése értelmében:

„(1) A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ezen irányelv 1–11. cikkének 1995. július 1. előtt megfeleljenek.”

14. A formatervezési mintákra vonatkozó jogharmonizációt a 98/71/EK irányelv [9] valósította meg, amelynek 17. cikke ezen ipari tulajdonjogoknak a szerzői joggal való kapcsolatát („halmozódás alapelve”) [10] a következő feltételek szerint szabályozza:

„A valamely tagállamban vagy tagállam vonatkozásában az irányelvvel összhangban való lajstromozás útján oltalomban részesülő formatervezési mintát bármilyen formában történő megalkotásától vagy rögzítésétől az adott állam szerzői jogi jogszabályai szerinti védelem is megilleti. E védelem terjedelmét és feltételeit, ideértve az előírt eredeti jelleg mértékét, az egyes tagállamok határozzák meg.”

B – *A Berni Egyezmény*

15. Bár az Európai Unió nem részese a Berni Egyezménynek, közvetett módon mégis kapcsolódik hozzá, a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodással („TRIPS-megállapodás”), amely a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó, 1994. április 15-i Marrakesh-i Egyezmény 1.C mellékletében szerepel, amely Szervezetnek viszont a tagja. [11]

16. A TRIPS 9. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagok betartják a Berni Egyezmény (1971) 1–21. cikkeiben, valamint a Függelékében foglaltakat. A tagoknak mindazonáltal e Megállapodás alapján nincsenek olyan jogaik és kötelezettségeik mint amelyeket rájuk a Berni Egyezmény 6.bis cikke vagy az abból levezetett jogok ruháznak.”

8 — A 2006. december 12-i 2006/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 376., 28. o.) által módosított, a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról szóló, 1992. november 19-i 92/100/EGK tanácsi irányelv (HL 1992. L 346., 61. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 120. o.).

9 — A formatervezési minták oltalmáról szóló, 1998. október 13-i 98/71/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1998. L 289., 28. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 21. kötet, 120. o.).

10 — Lásd a 98/71 irányelv (8) preambulumbekezdését.

11 — Az Európai Közösség elfogadta a többoldalú tárgyalások uruguayi fordulóján (1986–1994) elért megállapodásoknak a Közösség nevében a hatáskörébe tartozó ügyek tekintetében történő megkötéséről szóló, 1994. december 22-i 94/800/EK tanácsi határozatot (HL 1994. L 336., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 21. kötet, 80. o.).

17. A Berni Egyezmény 5. cikkének (2) bekezdése előírja:

„(2) E jogok élvezete és gyakorlása nincs kötve semmiféle alakszerűséghez és független attól, hogy a mű a származásának országában védelem alatt áll-e. Ennélfogva – az ezen Egyezményben foglalt kikötéseken kívül – a védelem terjedelme, valamint a szerzői jogainak védelmére biztosított eszközök igénybevétele tekintetében kizárólag annak az országnak a törvényei irányadók, ahol a védelmet igénylik.”

### C – *A benelux jog*

18. A BTMW [12] 12. cikke szerint a formatervezési minta oltalma a bejelentéstől számított öt évig érvényes.

19. A BTMW 21. cikke (1) bekezdésének rendelkezése szerint (a hatályon kívül helyezése előtt) kiemelkedő művészi jelleggel bíró formatervezési mintát e törvény és ezzel egyidejűleg a szerzői jogra vonatkozó törvények is védelemben részesíthetik, amennyiben ennek az alkalmazási feltételei fennállnak.

20. A BTMW 21. cikkének (3) bekezdése alapján (szintén a hatályon kívül helyezése előtt) a kiemelkedő művészi jelleggel bíró formatervezési minta megsemmisítésével vagy az említett bejelentésből eredő kizárólagos jog megszűnésével egyidejűleg megszűnik az e formatervezési minta tekintetében fennálló szerzői jog, ha mind a két jog ugyanazt a jogosultat illeti meg; a szerzői jog azonban nem szűnik meg, ha a formatervezési minta jogosultja a 24. cikk [13] értelmében vett külön nyilatkozatot tesz szerzői jogainak fenntartása céljából. [14]

21. Miután a Hoge Raad úgy ítélte meg, hogy e rendelkezés ellentétes a Berni Egyezmény 5. cikkének (2) bekezdésével, a jegyzőkönyv U. cikke hatályon kívül helyezte a BTMW 21. és 24. cikkét. [15]

22. A jegyzőkönyv 2003. december 1-jén lépett hatályba, és nem tartalmazott átmeneti jogszabályi rendelkezést, sem az általa megállapított hatályon kívül helyezés esetleges visszaható hatályára vonatkozó bármiféle megállapítást.

## II – **A jogvita alapját képező tényállás és a döntéshozatalra előterjesztett kérdések**

23. A Benelux Bíróság határozata átvette a jogvitának a Hoge Raad által ismertetett tényállását, és én is ezt fogom alapul venni.

24. A Montis társaság 1974 óta gyárt bútorokat Hollandiában. 1983-tól forgalmazza a Gerard van den Berg által tervezett, Charly elnevezésű karosszéket. 1987-ben e karosszék inspirációja alapján megtervezték a Chaplin étkezőszéket, amelyet később szintén forgalmaztak.

25. 1988. április 19-én Gerard van den Berg DM/010786. számon nemzetközi formatervezési mintát jelentett be többek között a Charly karosszék és a Chaplin étkezőszék vonatkozásában, a Montisnak mint a formatervezési minta jogosultjának és Gerard van den Bergnek mint tervezőnek megjelölésével.

12 — Tractatenblad, 1966. sz., 13. o.

13 — A 24. cikk szerint a 21. cikkben előírt nyilatkozatot a vonatkozó díj megfizetésével egyidejűleg, a formatervezési mintára vonatkozó kizárólagos jog megszűnését megelőző év során kell megtenni.

14 — A Benelux-államok kormányainak a jegyzőkönyvhöz fűzött, a fenntartó nyilatkozat követelményére vonatkozó közös magyarázata szerint (amelyet Timmerman főtanácsnok a Benelux Bíróság előtt ismertetett indítványának 3.6 pontjában idézett), „[…] úgy tűnik, hogy mindenképpen szigorú következményeket kell alkalmazni a nyilatkozat hiányában; a be nem jelentett szerzői jogi igény megszűnik azon formatervezésiminta-oltalmi joggal, amelyhez kapcsolódott”.

15 — Lásd a 3. lábjegyzetet.

26. 1990-ben Gerard van den Berg a Montisra ruházta át a két székhez fűződő jogait.

27. A formatervezési minták ötéves oltalmi időszakának lejártakor (azaz 1993-ban) a Montis nem nyújtotta be a BTMW (régi) 21. cikkének (3) bekezdése szerinti fenntartó nyilatkozatot. E rendelkezés alkalmazása miatt 1993. április 18-án a Montis szerzői jogai és a mintára vonatkozó oltalmi jogai megszűntek.

28. 2008-ban a Montis keresetet indított a Goossens ellen, mivel úgy vélte, hogy a Goossens a bútorüzleteiben az általa kínált „Bea" elnevezésű székekkel megsérti a Charly és Chaplin elnevezésű székekhez fűződő szerzői jogait. A Goossens arra hivatkozott, hogy a BTMW (régi) 21. cikkének (3) bekezdése értelmében vett fenntartó nyilatkozat hiányában a szerzői jogai megszűntek.

29. A Montis ezzel szemben azt állította, hogy szerzői jogai – a BTMW (régi) 21. cikke (3) bekezdésének hatályon kívül helyezése miatt – 2003. december 1-jei hatállyal újraéledtek. A hatályon kívül helyezés véleménye szerint visszaható hatállyal történt. Ezenkívül, másodlagos jelleggel azt állította, hogy a jogok 1995. július 1-jére – azaz a 98/93 irányelv 13. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 10. cikkének (2) bekezdésében meghatározott időpontra – visszaható hatállyal újraéledtek.

30. Miután a Montis első- és másodfokon elvesztette a pert, felülvizsgálat iránti kérelmet nyújtott be a Hoge Raadhoz, amely felfüggesztette az eljárást, amíg a Benelux Bíróság az BTMW (régi) 21. cikke (3) bekezdésének értelmezésére irányuló, elé terjesztett két előzetes kérdéssel kapcsolatban döntést hoz.

31. A Benelux Bíróság szerint, mivel a kérdésre adandó válasz az uniós jogtól (különösen a 93/98 irányelv 13. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 10. cikkétől) függ, a Benelux Bíróság egyúttal előzetes döntéshozatal céljából az Európai Unió Bírósága elé terjesztette az alábbi kérdéseket:

„1) Alkalmazandó-e a [93/98] irányelv 13. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 10. cikke szerinti védelmi idő olyan szerzői jogokra, amelyek eredetileg védelemben részesültek a szerzői jogra vonatkozó nemzeti jogszabályoknak megfelelően, de 1995. július 1-je előtt megszűntek valamely alaki követelmény teljesítésének elmulasztása, illetve nem időben történő teljesítése – konkrétan a BTMW (régi) 21. cikkének (3) bekezdése értelmében vett fenntartó nyilatkozat megtételének elmulasztása, illetve nem időben történő megtétele – miatt?

2) Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén:

Úgy kell-e értelmezni a [93/98] irányelvet, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti jogi szabályozás, amelynek eredményeként a valamely iparművészeti művön fennálló, 1995. július 1-je előtt valamely alaki követelmény teljesítésének elmulasztása miatt megszűnt szerzői jog végleg megszűntnek minősül?

3) A második kérdésre adott igenlő válasz esetén:

Amennyiben az érintett szerzői jog a nemzeti jogszabályoknak megfelelően olyannak tekintendő, amely valamely időpontban újraéled vagy újrakeletkezett: mely időponttól következik, illetve következett ez be?"

## III – **A Bíróság előtti eljárás és a felek érvei**

### A – *Eljárás*

32. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 2015. április 13-án érkezett a Bíróság Hivatalához.

33. Az alapeljárás felei, a portugál kormány és az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket terjesztett elő a Bíróság alapokmánya 23. cikkének második bekezdése szerinti határidőn belül.

34. A 2016. március 10-én tartott tárgyaláson a Montis és a Goossens képviselői, valamint az Európai Bizottság vett részt.

B – *A benyújtott észrevételek összefoglalása*

35. A Montis szerint a Benelux Bíróság által előterjesztett kérdéseket ki kell terjeszteni a 98/71 irányelv 17. cikkére, és azt a választ kell adni, hogy e cikkel ellentétes a BTMW (régi) 21. cikkének (3) bekezdése, azáltal hogy a szerzői jogok 1998. november 17-én (azaz a 98/71 irányelv hatálybalépésének időpontjában) újraéledtek.

36. A Montis másodlagos jelleggel azt állítja, hogy a BTMW vitatott cikke nem bír joghatással, mivel ellentétes a Berni Egyezmény 5. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 7. cikkének (4) bekezdésével, ezért szerzői jogai nem szűntek meg 1993. április 19-én. Továbbá harmadlagosan azt állítja, hogy a Berni Egyezményben előírt kötelezettségek a 93/98 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerinti „nemzeti rendelkezések” körébe tartoznak. Ez utóbbi feltevésből következik, hogy a szerzői jogok 1995. július 1-jén, a szóban forgó irányelvnek a nemzeti jogrendekbe való átültetésre irányadó határnapon újrakeletkeztek.

37. A Goossens röviden úgy véli, hogy 1995. július 1-jén a Charly és a Chaplin elnevezésű székek tekintetében az Unióban védelemben részesített szerzői jogok már nem állnak fenn, ezért a 93/98 irányelv hatására nem éledhettek újra. Arra is hivatkozik, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata (különösen a Sony Music Entertainment ítélet [16] és a Butterfly Music ítélet [17]) nem releváns a jelen ügy elbírálása szempontjából, mivel olyan esetekre vonatkozik, amelyekben a vitatott jogok az Unió másik tagállamában részesültek védelemben, és az oltalmi idő lejárta miatt szűntek meg, nem pedig egy alaki követelmény teljesítésének elmulasztása vagy nem időben történő teljesítése miatt.

38. A Goossens ezenkívül a Flos-ítélettel [18] kapcsolatban úgy véli, hogy a védelmi idő összehangolása nem terjed ki a gyakorlás módjaira, ezért a 93/98 irányelvvel nem ellentétes a BTMW (régi) 21. cikkének (3) bekezdése.

39. A Goossens szerint a Charly és a Chaplin elnevezésű székekhez fűződő szerzői jogok legfeljebb 2003. december 1-jén, azaz a BTMW 21. cikkének hatályon kívül helyezésének napján éledhettek újra. A jogbiztonság követelményével ellentétes lenne, ha e jogok újraéledése napjának 1995. július 1-jét tekintenék. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre tehát nemleges választ javasol adni, aminek bekövetkezése esetén szükségtelenné válna a másik két kérdés megválaszolása.

40. A portugál kormány azt állítja, hogy a szerzői jogok újraéledésének elve ellentétes a 93/98 irányelv célkitűzéseivel, ha azonban a Bíróság mégsem fogadná el ezt a felvetést, úgy véli, hogy a megszűnt szerzői jogok az említett irányelv értelmében bármely megszűnési ok esetén legfeljebb akkor élednek újra, ha az ok ellentétesek volt a Berni Egyezménnyel. Ezért a harmadik kérdésre azt a választ javasolja adni, hogy a Montis szerzői jogai 1995. július 1-jén éledtek újra.

16 — 2009. január 20-i ítélet, C-240/07; EU:C:2009:19.

17 — 1999. június 29-i ítélet, C-60/98, EU:C:1999:333.

18 — 2011. január 27-i ítélet, C-168/09; EU:C:2011:29.

41. A Bizottság nem ért egyet a kérdést előterjesztő bírósággal, amely a szerzői jog újraéledését azokra az esetekre korlátozza, amelyekben az irányelvnél korábbi nemzeti jog szerint a védelmi időszak lejárt (feltéve, ha ez utóbbiban előírt időszaknál, azaz 70 évnél rövidebb volt). A Bizottság szerint az ítélkezési gyakorlat tagadja, hogy a szerzői jogok lejártából eredő oknak bármilyen jelentősége lenne, ezért a 93/98 irányelvet akkor is alkalmazni kell, ha a jogok valamely alaki követelmény figyelmen kívül hagyása miatt szűntek meg.

42. A Bizottság azt állítja, hogy a Benelux Bíróság helytelenül állapítja meg a szerzői jogok fennállását kizárólag a nemzeti jogra alapozva, mivel az az irányelv hatálybalépése előtt szabályozta az időtartamát. Véleménye szerint az irányelv 10. cikkének (2) bekezdése két lehetőséget hagy a Charly és a Chaplin elnevezésű székekhez fűződő szerzői jogok újraélesztésére: vagy azt, hogy a Montis bizonyítja, hogy e jogok 1995. július 1-jén fennálltak valamelyik tagállamban, vagy a 92/100 irányelv által biztosított oltalomra való hivatkozást.

43. Mindenesetre a Bizottság kiemeli, hogy a BTMW (régi) 21. cikkének (3) bekezdése a Berni Egyezménnyel ellentétes, és hogy annak fenntartása, miszerint a BTMW e cikke által előírt nyilatkozat hiányából fakadóan (a szerzői jog) kimerül, nemcsak a 93/98 irányelv céljaival, hanem Unió Alapjogi Chartájának 17. cikkében védett tulajdonhoz való alapvető joggal is összeegyeztethetetlen, amely jog a szellemi tulajdont is magában foglalja. Az előterjesztő bíróság részére adandó válaszként röviden azt javasolja, hogy 1995. július 1-jétől a 93/98 irányelvet a jelen ügy tárgyát képező jogokhoz hasonló olyan szerzői jogokra is alkalmazni kell, amelyek azért szűntek meg, mert a jogosult valamely alaki követelményt nem teljesített vagy azt nem időben teljesítette.

## IV – **Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések vizsgálata**

### A – *Előzetes pontosítások*

44. Az első pontosítás során a Montis[19] arra irányuló kérelmére hivatkozom, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések vizsgálatát terjesszék ki a 98/71 irányelv 17. cikkének elemzésére, amely kérelem véleményem szerint nem fogadható el.

45. Bár jól ismert fogalmakról van szó, emlékeztetek arra, hogy az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködés eszköze, amelynek révén az előbbi támpontokat nyújt az utóbbinak az uniós jog értelmezéséhez az általa eldöntendő jogvita megoldásához.[20] A Bíróság megállapította, hogy a nemzeti bíróságokkal folytatott párbeszéd nemperes eljárás keretében zajlik, függetlenül a felek kezdeményezésétől, amelynek során a feleknek csupán a véleménynyilvánítás lehetőségét biztosítják. Mivel a kérdéseket kizárólag a nemzeti bíróság jogosult meghatározni, a felek nem módosíthatják azok tartalmát.[21]

46. A Benelux Bíróság nem vitatja a Hoge Raad 98/71 irányelv 17. cikkével kapcsolatos egyetlen kérdését sem,[22] és ez utóbbi sem hivatkozik az irányelvre az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseiben, ahogy az eljárásban részt vevő többi fél sem teszi ezt meg. Habár a Bíróság elméletileg újrafogalmazhatja az eléje terjesztett kérdéseket annak érdekében, hogy más ítélkezési szempontokat

19 — Lásd a fenti 35. pontot.

20 — Lásd: a 2011. szeptember 15-i Unió de Pagesos de Catalunya ítélet (C-197/10; EU:C:2011:590), 16. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

21 — Lásd: 2000. július 6-i ATB és társai ítélet (C-402/98; EU:C:2000:366), 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

22 — Mindazonáltal a Montis észrevételeiben (2. oldal, 5. pont) azt állítja, hogy a Benelux Bíróságnak 2014. február 21-én küldött levélben a szerzői jogok újraéledésére a 98/71 irányelv 17. cikke alapján hivatkozott.

szolgáltasson a kérdést előterjesztő bíróság részére, úgy vélem, hogy a Montis kérelme nem fogadható el, mivel az ügyiratokban nem állnak rendelkezésre a 98/71 irányelv 17. cikkével kapcsolatos válaszadáshoz szükséges adatok. Következésképpen azt javaslom, hogy a vita tárgya ne terjedjen túl az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések keretein.

47. A második pontosítás a Montisnak a székekhez fűződő szerzői jogaira vonatkozik, amely jogok fennállása nem képezi vita tárgyát az alapjogvitában. Bár a 93/98 irányelv értelmében vitatják az újraéledést, egyik fél sem – az alapeljárás bírósága sem – vonta kétségbe, hogy a Charly karosszék és a Chaplin étkezőszék rendelkezett azokkal a jellemzőkkel, amelyek alapján azok tekintetében mind a formatervezési mintákra, mind a szerzői jogok védelmére vonatkozó szabályok oltalmat biztosítanak, a benelux jogszabályokban és a 98/71 irányelv 17. cikkében rögzített halmozódási elv alapján.

48. A második megfontolás bizonyos jelentőséggel bír, mert egy szélesebb vetületben nem könnyű felismerni, hogy egy adott tárgyat (a jelen esetben egy széket vagy karosszéket) mikortól lehet olyan „művészi alkotásnak” minősíteni, amely egyedi jellemzői miatt szerzői jogi oltalomban részesülhet. Nem kell ezt a vitát eldönteni (amely egyébként nagymértékben függ az eredeti jellegre és az egyes tárgyak művészi szintjére vonatkozó ténybeli értékeléstől, szemben a tárgy funkcionális követelményeivel), mert ismétlem, az alapeljárásban nem merül fel kétség azzal kapcsolatban, hogy a Charly karosszék és a Chaplin étkezőszék a szerzői jog alá tartozik. Meg kell jegyeznem, hogy a 98/71 irányelv 17. cikke felhatalmazza a tagállamokat, hogy „meghatározzák a védelem terjedelmét és feltételeit, ideértve az előírt eredeti jelleg mértékét”, ha jogszabályaik alapján a formatervezési mintát a szerzői jogok szerinti védelem is megilleti.

49. A harmadik észrevételem arra irányul, hogy a kérdést előterjesztő bíróság miként fogalmazta meg a kérdéseit. Az alább kifejtett okok miatt úgy vélem, hogy a második kérdésre javasolt megoldás nem függ az első kérdésre adott igenlő választól.

50. Anélkül tehát, hogy elfogadnánk a feltételezett kölcsönös függést, oly módon, ahogy azt előterjesztették, áttérek annak vizsgálatára, hogy a 93/98 irányelv alkalmazható-e a jelen ügyre, amelyhez értelmezni kell a 10. cikk (2) bekezdését. E vizsgálat alapján kell másodsorban dönteni arról, hogy a vitatott alaki követelmény (a BTMW régi 21. cikke szerinti fenntartó nyilatkozat) összeegyeztethető-e a 93/98 irányelvvel. Végezetül, szükség esetén pontosítani kell az alapjogvita tárgyát képező szerzői jogok újraéledésének időpontját.

## B – *A 93/98 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének értelmezéséről és annak a jogvitára történő alkalmazásáról*

### 1. Általános megfontolások

51. A 93/98 irányelv (11) preambulumbekezdéséből[23] kitűnik, hogy az uniós jogalkotó a szerzői jogok és a szomszédos jogok időtartamát egy olyan magas szintű védelem létrehozása érdekében hangolta össze, amely egyszerre felel meg a belső piac igényeinek, és az irodalmi, illetve művészeti alkotás Unión belüli fejlődését elősegítő jogi környezet létrehozásának.

23 — Lásd a jelen indítvány 9. pontját.

52. Érvényes és az egész Unióban egységes védelmi időtartamként állapították tehát meg a szerző életére és a *post morten auctoris (p.m.a. – a szerző halálát követően)* hetven évre kiterjedő védelmi időt mind az irodalmi és művészeti alkotások, mind a filmalkotások és audiovizuális művek tekintetében,[24] valamint az előadás időpontjától számított ötven éves védelmi időt az előadóművészek esetében, illetve a rögzítéstől számított szintén ötvenéves védelmi időt a hangfelvétel-előállítók esetében.[25]

53. A védelmi idők számítását illetően a 93/98 irányelv 8. cikke úgy rendelkezik, hogy azt a szerzői jogot vagy a szomszédos jogot megalapozó eseményt követő év januárjának első napjától kell indítani.

54. Ilyen körülmények között és a védelmi idők ugyanezen összehangolása céljából, a 93/98 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése bevezetett egy olyan szabályt, amely visszaállítja a szerzői jogokat olyan tagállamokban, amelyekben azok közkinccsé váltak, két lehetséges esetben: a) ha 1995. július 1-jén[26] legalább egy tagállamban továbbra is védelemben részesülnek; vagy b) ha az oltalom tárgya ezen időpontban megfelel a 92/100/EGK irányelvben foglalt védelmi feltételeknek.

55. Az ennek alapjául szolgáló elgondolás lényegében az volt, hogy a szerzői jog újraéledése[27] a további védelmet nem biztosító tagállamokban egyesítené a védelmi időszakot a 93/98 irányelv által megjelölt leghosszabb védelmi idő eléréséhez szükséges időn át. Így elkerülhetők lennének az eltérő védelmi idők által az áruk szabad forgalmában, a szabad szolgáltatásnyújtásban és a versenyben okozott torzulások.[28]

56. Bár az első lehetséges feltételt (azaz, legalább egy tagállamban a védelmi idő további fennállása 1995. július 1-je előtt) a Bíróság korábban már vizsgálta, ahogyan azt a továbbiakban kifejtem, a második feltétel esetében ez nem mondható el. És kétségtelenül nem könnyű értelmezni, hogy valamely mű mikor „felel meg a 92/100/EGK irányelvben foglalt védelmi feltételeknek”.

2. Az első vagylagos feltételről

57. A Butterfly Music ítéletben[29] a Bíróság először értelmezte a 93/98 irányelv 10. cikkét és különösen annak (2) bekezdését.[30] A Bíróság kiemelte, hogy e bekezdéssel összhangban, az előírt védelmi idők alkalmazása következtében azokban a tagállamokban, amelyek jogszabályai rövidebb védelmi időt írnak elő, a már közkinccsé vált művek vagy tárgyak ismét védetté válhatnak.

58. A Bíróság ugyanakkor elismerte, hogy ez a közösségi jogalkotó kifejezett akaratának következménye,[31] és megerősítette, hogy mindez a szerzői jogok és a szomszédos jogok védelmi idejére vonatkozó nemzeti jogszabályok összehangolásának mielőbbi elérését célozta,[32] és annak elkerülésére irányult, hogy bizonyos jogok az egyik tagállamban lejárjanak, míg más tagállamokban továbbra is védelemben részesüljenek.[33]

24 — A 93/98 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése és 2. cikkének (1) bekezdése.

25 — A 93/98 irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése.

26 — Ez az időpont a 93/98 irányelv 13. cikkének (1) bekezdéséből ered.

27 — Ugyanazon jogi helyzetre megkülönböztetés nélkül használják a jog újraélesztése, visszaállítása, újjászületése vagy újraéledése kifejezéseket.

28 — Lásd a 2006/116 irányelv (3) preambulumbekezdését, amelyet a 7. lábjegyzet idéz. A torzulások nem pusztán feltételezett jellegűek voltak, ahogy az az 1989. január 24-i EMI Electrola kontra Patricia Im- und Export és társai ítéletben (341/87; EU:C:1989:30) bizonyításra került.

29 — C-60/98, EU:C:1999:333.

30 — A kérdést előterjesztő bíróság kérdése a harmadik személyektől szerzett jogokra, azaz a (3) bekezdésre vonatkozik.

31 — A jogalkotó ezen akaratára, a Bizottság eredeti javaslatának (amely szeirnt a rendelkezéseit „azon jogokra kell alkalmazni, amelyek 1994. december 31-én még nem jártak le”) az Európai Parlament által, az új szövegezésben bevezetett azon módosításokkal való összevetése alapján következtettek, amelyek lényeges pontjait tekintve a 93/98 irányelv végleges változatában szerepeltek. Lásd: az 1999. június 29-i Butterfly Music ítélet 18. és 19. pontja (C-60/98, EU:C:1999:333).

32 — A 93/98 irányelv (2) preambulumbekezdésében kinyilvánított cél.

33 — Az 1999. június 29-i Butterfly Music-ítélet (C-60/98, EU:C:1999:333), 20. pont.

59. Ezt a magyarázatot a Sony Music Entertainment ítéletben a Bíróság pontosította, annak megállapításával, hogy a 93/98 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerinti első vagylagos feltétel azt jelenti, hogy a szerzői jog tárgya legalább egy tagállamban előzetesen védelemben részesül, bár nem szükségképpen abban, amelyben a védelmet igénylik. [34] A Bíróság hozzátette, hogy az összehangolt védelmi idő akkor is irányadó, ha a szerzői jog tárgya a védelem igénylésének helye szerinti tagállamban még soha nem részesült védelemben. [35]

60. Végezetül a Flos-ítéletben [36] a Bíróság először elismerte a szerzői jogi védelem és a formatervezési minta oltalma halmozódásának alapelvét, [37] később pedig megtagadta a tagállamok azon lehetőségét, hogy a szerzői jogi védelem időtartamát szabályozzák, mert a 93/98 irányelv azt már meghatározta. [38] Megállapította, hogy „a 98/71 irányelv 17. cikkének értelmében az olyan formatervezési mintáknak, amelyek valamely tagállamban vagy tagállam tekintetében lajstromozásra kerültek, és amelyek megfelelnek a szerzői jogi védelem nyújtása tagállamok által meghatározott feltételeinek, köztük az eredetiség feltételének, továbbá amelyek tekintetében a 93/98 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésével összhangban értelmezett 1. cikkében rögzített védelmi idő még nem járt le, szerzői jogi védelemben kell részesülniük”. [39]

61. Ezen ítélkezési gyakorlatot a Charly és a Chaplin elnevezésű székek esetére alkalmazva, és elfogadva azt, hogy a két tárgy szerzői jogi védelemben részesülhet (amelyet, ismétlem, senki nem vitatott), a 93/98 irányelv „visszaállító” joghatását a Montis szerzői jogaira is alkalmazni kell, ha bebizonyosodik, hogy azok 1995. július 1-jén valamelyik tagállamban, akár Hollandiában, akár bármely más tagállamban továbbra is oltalom alatt álltak.

62. Azonban a tárgyaláson arra vonatkozóan feltett kérdésre, hogy a székek szerzői jogi védelemben részesültek-e valamelyik tagállamban (mivel az írásbeli beadványokból úgy tűnik, hogy vitatják e jogok németországi oltalmát), a Montis és a Goossens is határozott „nemmel” válaszolt.

63. Bizonyított tényként tehát csak abból lehet kiindulni, hogy 1995. július 1-jén a Charly és a Chaplin elnevezésű székek egyik uniós államban sem részesültek szerzői jogi oltalomban. Következésképpen a Montis nem hivatkozhat a 93/98 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének visszaható hatályára az első vagylagos feltétel alapján, amely azt keletkezteti. [40]

### 3. A második vagylagos feltételről

64. A hermeneutikai kérdések a másik vagylagos feltételhez képest nagyobb jelentőséggel bírnak a 93/98 irányelvben foglalt védelmi idők figyelembevételéhez a 10. cikk (2) bekezdése értelmében, amelynek utolsó mondata a 92/100 irányelvre utal. Már előrebocsátottam, hogy e tekintetben nem áll rendelkezésre ítélkezési gyakorlat.

34 — A 2009. január 20-i Sony Music Entertainment ítélet (C-240/07; EU:C:2009:19), 22. pont.

35 — Uo., 25. pont.

36 — A 2011. január 27-i ítélet, C-168/09; EU:C:2011:29.

37 — Uo., 37. és 38. pont.

38 — Uo., 39. pont.

39 — Uo., 41. pont.

40 — A Montis szerint semmit nem változtat az, hogy Németországban egy harmadik személlyel folytatott peres eljárás keretében ilyen hatályú bizonyítékot tudtak előterjeszteni, mivel az előzetes döntéshozatalra utalt ezen kérdés a holland Hoge Raad (legfelsőbb bíróság) előtt tárgyalt jogvitán belül eljárásjogi mellékkörülményt képez, amely jogvitában a tények már nem vitathatók és új bizonyítékokat sem lehet előterjeszteni.

65. E mondat megfogalmazása és a 92/100 irányelv későbbi értelmezése bizonyos zavart okoznak, mivel nem könnyű meghatározni a feltehetően ez utóbbiban szereplő „védelmi feltételeket”[41]. A 92/100 irányelv a 2. cikkében ugyanis csak a bérbeadás és haszonkölcsönbe adás jogának, illetve a szerzői joghoz fűződő szomszédos jogok jogosultjait és tárgyát említi a szerzői jogok által védett művek tekintetében.[42]

66. Jóllehet a 92/100 irányelv bizonyos esetekben olyan meghatározott, teljesítendő feltételeket említ, mint például a filmkészítőkre vonatkozó feltételt (2. cikk (1) bekezdésének negyedik francia bekezdése),[43] más esetben nem határozza meg pontosan azokat, mint például a hangfelvétel-előállítóknál (2. cikk (1) bekezdésének harmadik francia bekezdése). De minden esetben eleget kell tenni az említett irányelvben foglalt általános védelmi feltételeknek,[44] többek között a 12. cikk szerinti oltalmi időszakra vonatkozó feltételnek.[45]

67. A jelen ügy szempontjából ki kell emelni, hogy a 92/100 irányelv 13. cikkének (1) bekezdése a benne foglalt jogok újjászületését azon jogokra korlátozta, amelyek „védelme 1994. július 1-jén a tagállamok [...] jogi rendelkezései alapján még fennáll, illetve *amelyek az ezen irányelvben foglalt védelmi feltételeknek ebben az időpontban megfelelnek*”[46].

68. Történelmi szempontból talán jobban megérthető: a 92/100 irányelv először olyan meghatározott jogok védelmére kötelezte a tagállamokat, amelyek vagy nem mindegyik tagállamban, vagy egyik tagállamban sem részesültek oltalomban.[47] A legnyilvánvalóbb az előadóművész jogának esete az előadásának rögzítése tekintetében,[48] amelyet maga a 92/100 irányelv vezetett be.

69. E bizonyítékok fényében, visszatérve a 93/98 irányelvhez, úgy tűnik, hogy a 10. cikke (2) bekezdése utolsó mondatának a 92/100 irányelvre való hivatkozását úgy kell értelmezni, hogy az támogatta – és adott esetben kiterjesztette – a védelmet azon szerzői jogi művek és szomszédos jogi teljesítmények tekintetében, amelyek 1994. július 1-jén ebben részesültek, vagy ebben kellett volna részesülniük, ha az adott tagállamok átültették volna a 92/100 irányelvet a nemzeti jogrendjükbe.[49]

41 — A Bizottság a tárgyaláson elfogadta, hogy a 92/100 irányelv nem tartalmazza a „védelem azon feltételeit”, amelyekre a 93/98 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének utolsó mondata hivatkozik.

42 — Konkrétan, a bérbeadást vagy haszonkölcsönbe adást engedélyező vagy megtiltó kizárólagos jogokra hivatkozik, amelyek megilletik: a szerzőt (műve eredeti vagy többszörözött példányai tekintetében), az előadóművészt (előadásának rögzítése tekintetében), a hangfelvétel-előállítót (hangfelvételei tekintetében) és a film első rögzítésének előállítóját (filmje eredeti és többszörözött példányai tekintetében).

43 — A film első rögzítésének előállítására kell vonatkoznia – amelyet e rendelkezés szintén szabályoz –, és a jogok kizárólag az eredeti és többszörözött példányokra terjednek ki.

44 — A hangfelvétel-előállítók tekintetében minimum húsz év lehet, a 14. cikkében, az előadóművészek, a hangfelvétel-előállítók és a műsorsugárzó szervezetek védelméről szóló Római Egyezményre (1961) történő hivatkozás szerint (a spanyol változat elérhető az alábbi honlapon: http://www.wipo.int/treaties/es/text.jsp?file_id= 289758)

45 — Reinbothe, J. és von Lewinski, S., *The EC Directive on Rental and Lending Rights and on Piracy*, London, 1993., 120. o.

46 — Az eredeti szövegben nincs kiemelés.

47 — Lásd: Commission of the European Communities, *Green Paper on Copyright and the Challenge of Technology – Copyright Issues Requiring Immediate Action*, COM(88) 172 final, 159. o.

48 — A 92/100 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének második francia bekezdése.

49 — Walter, M. M., „Term Directive – Article 10 Application in time”, in.: Walter, M. M. és Von Lewinski, S., *European Copyright Law – A Commentary*, Oxford, 2010., 622. o.

70. A 93/98 irányelv nem arra irányult, hogy a tagállamokban közkincs részévé vált, bármely szerzői jogot és teljesítményt visszaható hatállyal visszaállítson, mivel a belső piac megfelelő működéséhez nem volt szükség ilyen intézkedésre.[50] Célja csupán annyi volt, hogy védelme kiterjedjen azokra a jogokra és teljesítményekre, amelyek vagy 1995. július 1-jén valamelyik tagállamban továbbra is fennmaradtak, vagy amelyeket a 92/100 irányelv alapján e védelem illetett volna meg. Ahogy arra már emlékeztettem, célja tehát a védelmi időtartamok egységesítése volt az Unió egész területén, és ezáltal a nemzeti védelmi időtartamok közötti különbségek miatt keletkezett torzulások elkerülése.[51]

71. Mindenesetre a Montis követeli a szerzői jogok újraélesztését és a székei tekintetében biztosított védelmet, de nem igényli a bérbeadás és haszonkölcsönbe adás jogát, sem a 92/100 irányelvben kifejezetten említett más szerzői (vagy szomszédos) jogokat. Következésképpen nem jogosult a 93/98 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének utolsó mondatában szereplő utalásra hivatkozni.

### 4. A 98/71 irányelvre történő lehetséges hivatkozásról

72. A tárgyaláson bizonyos egyetértés volt észlelhető a felek között a 93/98 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében szereplő, a 92/100 irányelvre történő utalás rugalmas és dinamikus módon történő értelmezésekor, amely szerint azt a szellemi tulajdonjogok valamennyi harmonizációs szabályára ki kell terjeszteni, ideértve a formatervezési mintákat is, amelyek jogi védelmét uniós szinten a 98/71 irányelv szabályozza. Így megállapítható lenne azon szerzői jog védelme, amely az alapeljárás tárgyát képező székek formatervezésiminta-oltalmi jog ikerpárja.

73. Mindazonáltal engem nem győz meg a szóban forgó utalás hatályának ezen kiterjesztése.

74. Egyrészt, pusztán alaki szempontból a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről szóló 2006/116 irányelv (kodifikált változat) 10. cikkének (2) bekezdése azonos megfogalmazással tartalmazza a 93/98 irányelv 10. cikkének (2) bekezdését, érintetlenül hagyva a 92/100 irányelvre történő utalást. Ez az adat elegendő lehet annak bizonyítására, hogy a jogalkotó nem kívánta kiterjeszteni a hivatkozást másfajta szellemi tulajdonjogokra. Az említett kodifikációs irányelv 2006-ban történő elfogadásával ugyanis akár könnyen kiterjeszthette volna a hivatkozást a formatervezési minták oltalmáról szóló és akkor már hatályban lévő 98/71 irányelvre is, de ezt nem tette meg.

75. Egyébként anyagi szempontból logikus volt, hogy a 2006/112 irányelv pontosan ugyanazt a 92/100 irányelvre való hivatkozást fogadja el, mivel ez utóbbi által védett jogok időtartamát, amelyek kezdetben minimális időszakokon alapultak, a 93/98 irányelv 2. és 3. cikkében előírt időtartam váltotta fel.[52] Más szóval, a 92/100 irányelv szerinti jogok oltalmi idejének szabályozása valójában a 93/98 irányelvben található. Következésképpen a 93/98 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének a 2006/116 irányelvbe történő átemelése elengedhetetlennek bizonyult a 92/100 irányelvben szabályozott jogok védelmi idejének biztosításához, különösen azokban az esetekben, amikor e jogokat nem ismerik el mindegyik tagállamban.

50 — Jorna, K. és Martin-Prat, M., „New rules for the game in the European copyright field and their impact on existing situations”, *European intellectual Property Review* (EIPR), 1994., 148. o.

51 — Az áruk szabad áramlásával kapcsolatban lásd: az 1988. május 17-i Warner Brothers és társai kontra Christiansen ítélet (158/86; EU:C:1988:242), 10–16. o.

52 — A 11. cikke értelmében, amely kifejezetten hatályon kívül helyezi a 92/100 irányelv 11. és 12. cikkét, amelyek meghatározták az említett minimum időszakot egy „későbbi harmonizáció” reményében, amelyet a 93/98 irányelv vezetett be (lásd a (16) preambulumbekezdést).

76. Márpedig ami a 98/71 irányelvet illeti, az egyrészt a formatervezési mintákon fennálló jogok védelmi idejét a 10. cikkében szabályozza és ötéves időtartamra állapítja meg, azaz a szerzői jogok és szomszédos jogok védelmi idejétől nagyon eltérő módon. Másrészt, a formatervezési mintákon fennálló jogok és a szerzői jogok közötti kapcsolódást a 17. cikk alakítja ki, amely alapvetően a nemzeti jogra hivatkozik. Ilyen körülmények között egyébként nincs szükség a 92/100 irányelvre történő utalás nagyon rugalmas értelmezésén alapuló hivatkozásra, és nem is érzékelhető, hogy milyen jogalkotói célt szolgálhatott az új hivatkozás.

### 5. Következtetés

77. Összefoglalva: a) a Montis nem részesülhet a 93/98 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének kezdő mondata szerinti védelemben, miután elfogadta, hogy a Charly és a Chaplin elnevezésű székekhez fűződő szerzői jogai egyik uniós államban sem voltak érvényben a kért időpontban; és b) a 92/100 irányelv szerinti védelemre sem lehet hivatkozni, mivel a 93/98 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése által tett utalás sem alkalmazható az ilyen típusú szerzői jogra, hanem csak a 92/100 irányelv által említett jogokra. Ezenkívül, ahogy azt kifejtettem, a 98/71 irányelv szerinti védelemre való utalás nem terjeszthető ki a formatervezési mintákra.

78. Mindazonáltal a 93/98 irányelv abban az esetben alkalmazható a Montist megillető szerzői jogokkal kapcsolatos ügyre, ha a BTMW (régi) 21. cikkének (3) bekezdése – azzal, hogy megakadályozza a szerzői jogok újraéledését – összeegyeztethetetlen az irányelvvel, mert ellentétes a 10. cikk (2) bekezdése által kitűzött céllal. És pontosan ez a Benelux Bíróság által feltett második kérdés értelme.

### C – *A BTMW (régi) 21. cikke (3) bekezdésének összeegyeztethetősége a 93/98 irányelvvel*

79. A 2002. június 20-án Brüsszelben aláírt jegyzőkönyv[53] 2003. december 1-jével hatályon kívül helyezte a BTMW (régi) 21. cikke (3) bekezdését, és ennek következtében ugyanezen törvény 24. cikkét. Ahogy azt kifejtettem, a hatályon kívül helyezés oka az volt, hogy a Hoge Raad azokat ellentétesnek minősítette a Berni Egyezmény 5. cikkének (2) bekezdésével,[54] és hogy a TRIPS-megállapodás 9. cikke előírta a részes államoknak az említett Egyezmény tiszteletben tartását.

80. Ez a döntés logikusnak tűnt, mivel a BTMW megkövetelte azon személytől, aki formatervezési mintákon fennálló szerzői jogokkal rendelkezik, hogy a jogok életben tartásához egy fenntartó nyilatkozatot tegyen, amelyet az egyes tizenöt éves védelmi időszakok megszűnését megelőző év során kellett benyújtani. A nyilatkozat igazából a Berni Egyezmény 5. cikkének (2) bekezdése által tiltott alaki követelményt képez, és ennek következtében azt törölték a BTMW-ből.

81. A Berni Egyezmény és a TRIPS 9. cikkének (1) bekezdésén keresztül az uniós jog közötti kapcsolat miatt úgy kell értelmezni, hogy a BTMW (régi) 21. cikkének (3) bekezdése a TRIPS-megállapodás hatálybalépésétől összeegyeztethetetlen volt az uniós joggal.

82. A BTMW (régi) 21. cikke (3) bekezdésének összeegyeztethetetlensége a nemzetközi joggal, és ennek megfelelően a TRIPS és a Berni Egyezmény kettősén keresztül az uniós joggal, azonban nem oldja meg a 93/98 irányelvvel fennálló kapcsolatáról folyó vitát.

53 — Lásd ismét a 3. lábjegyzetet.

54 — Hivatkozás a jelen indítvány 17. pontjában. Ennek értelmében a szerzői jogok élvezete és gyakorlása nincs kötve semmiféle alakszerűséghez.

83. A Goossens azt állítja, hogy a 93/98 irányelv nem hangolta össze a szerzői jogok gyakorlási módjait. E megállapítás nem teljesen helytálló, mivel a 93/98 irányelv 8. cikke szabályozza a védelmi idő számítását, amely tényező érinti e jogok gyakorlását. Azonban még ha helytálló is lenne, az érvelés nem teszi lehetővé a BTMW (régi) 21. cikke érvényesülésének megőrzését a 93/98 irányelv hatálybalépését követően.

84. Még ha a 93/98 irányelv által elindított harmonizáció a formatervezési mintákon fennálló szerzői jogok gyakorlásának eljárásjogi vetületeire nem is terjed ki, nem lenne logikus – és teljes mértékben formális lenne – elfogadni a BTMW (korábbi) 21. cikkének további fenntartását a szerzői jogokra vonatkozóan időben kiterjesztett oltalom (70 év) esetén, ahogy azt a szóban forgó irányelv létrehozza, amely ráadásul a már megszűnt szerzői jogok újraéledéséről rendelkezik.

85. Ha a 93/98 irányelv a Berni Egyezmény (amelyre folytonosan hivatkozik)[55] alapelveiből merít, és ezen elvek egyike szerint a szerzői jogot tilos adminisztratív, alaki követelményeknek alávetni, nehezen fogadható el, hogy a 93/98 irányelv hatálybalépését követően a BTMW (régi) 21. cikke szerinti követelmény valamely nemzeti szabályban (a jelen esetben a benelux jogszabályokban) ugyanezen jogok fennállásának feltételeként továbbra is fennmarad. Ha ez az alaki követelmény nem létezett volna, vagy azt idejében eltörölték volna, a 93/98 irányelv által biztosított szerzői jogok jogosultja részesülhetne az irányelv által biztosított előnyökből, a védelmi időtartam kiterjesztése érdekében. A BTMW (régi) 21. cikke szerinti követelmény fennmaradása gyökerestül megszüntette ezt a lehetőséget, megfosztotta tehát a 93/98 irányelvet hatékony érvényesülésétől.

86. Ezenkívül a szerzői jogok ilyenfajta korlátozásakor, a BTMW (régi) 21. cikkének (3) bekezdése akadályozta a 93/98 irányelv érvényesülését azzal, hogy megtiltotta a (11) preambulumbekezdés céljainak megvalósítását,[56] azaz a magas szintű védelem létrehozását, és az irodalmi és művészeti alkotás harmonikus fejlődését elősegítő jogi környezet megalkotását.

87. Úgy vélem tehát, hogy az átültetésére előírt határidő lejártát követően a 93/98 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének hatékony érvényesülésével ellentétes az olyan nemzeti szabály alkalmazhatósága, mint a BTMW (régi) 21. cikkének (3) bekezdése, amelynek értelmében valamely művön fennálló szerzői jogok, amelyek 1995. július 1-je előtt lejártak egy alaki követelmény teljesítésének elmaradása miatt, ezt továbbra is megszűntnek tekintette.

88. Ennek ellenére e következtetéshez két árnyaló magyarázatot kell fűzni. Az első az, hogy a BTMW 21. cikkének a 93/98 irányelvvel való összeegyeztethetlensége, ahogy már említettem, ez utóbbi hatálybalépésétől kezdve fennáll. A 93/98 irányelv alapján nem lehet azt állítani, hogy a BTMW (régi) 21. cikke nem volt összeegyeztethető az irányelvvel azt megelőzően, hogy maga az irányelv jogi értelemben létezett volna, még akkor is, ha ellentétes volt a Berni Egyezménnyel, amely akkoriban nem képezte részét az uniós jognak.

89. A második szerint, mivel a Montis és a Goossens közötti vita magánszemélyek egymás közötti jogvitájának minősül, fel kell hívni a döntést hozó bíróság figyelmét arra, hogy az irányelvek közvetlen horizontális hatályának hiányában kell határozatot hoznia, ráadásul magánszemélyeket jogosító, vagy rájuk kötelezettséget rovó, egyértelmű, pontos és feltétel nélküli szabályok alapján.[57] A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint ilyen helyzetben a tagállami bíróság köteles a nemzeti jogát úgy

55 — A (1), (5), (12), (14), (17) és (22) preambulumbekezdés; valamint az 1. és 7. cikk.

56 — Hivatkozás a 9. pontban.

57 — Lásd: 2007. június 7-i Carp-ítélet (C-80/06; EU:C:2007:327), 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

értelmezni, hogy az irányelv teljes érvényesülésének biztosításához és a kitűzött célnak megfelelő megoldás eléréséhez, a lehető legteljesebb mértékig, a szóban forgó irányelv szövege és célja alapján, figyelembe veszi a belső jogának összességét és az általa elfogadott értelmezési módszereket alkalmazza. [58]

90. Az általános jogelvek és különösen a jogbiztonság és a visszaható hatály tilalma korlátozzák a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, miszerint belső joga irányadó szabályainak értelmezésekor és alkalmazásakor az irányelv tartalmát kell figyelembe vennie, továbbá e kötelezettség nem jogosítja fel a nemzeti jog *contra legem* értelmezésére. [59]

91. Bár a kérdést előterjesztő bíróság feladata megvizsgálni, hogy a nemzeti jogot – a fent jelzett időszakban – értelmezheti-e a 93/98 irányelv alapján, ha gyanúm szerint, ez számára nem lehetséges, az a fél, akit a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetetlensége következtében sérelem ért, hivatkozhat az ilyen körülmény miatt elszenvedett károk megtérítésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatra, feltéve, hogy az adott ítélkezési gyakorlat által előírt feltételek teljesülnek. [60]

92. Végül a Charta szellemi tulajdont védő 17. cikke (2) bekezdésének esetleges közvetlen alkalmazásáról, amely rendelkezésre hivatkozott a Bizottság is, [61] elegendő azt megemlíteni, hogy a tényállás olyan időpontokra nyúlik vissza, amikor a Charta még nem rendelkezett kötelező jogi erővel. Feleslegesnek tartom tehát az azzal kapcsolatos vitát, hogy a Charta szóban forgó cikke a magánszemélyek tekintetében teremthet-e olyan alanyi jogot a Kücükdeveci-ítélet [62] értelmében véve, amely a magánszemélyek közötti jogvitában elfogadná a 17. cikk alkalmazását, amely jogvitára a 93/98 irányelvet kell alkalmazni.

93. A vitatott nemzeti szabályozás – amíg hatályban volt – tehát nem sérthette a Charta 17. cikkének (2) bekezdését, amely akkoriban nem bírt joghatással. Mindenesetre a tulajdonjog esetleges megsértése a BTMW (régi) 21. cikkének (3) bekezdése szerinti alaki követelmény megszüntető hatálya miatt az alapeljárásban szintén nem róható fel a másik félnek.

## D – *A szerzői jogok újraéledésének időpontjáról*

94. Érthetők az azon kérdéssel kapcsolatos kétségek, hogy vajon mely időpontban éledtek újra a Charly karosszéken és a Chaplin étkezőszéken fennálló szerzői jogok. A Montis azt állítja, hogy a megszűnésük időpontjára, azaz 1993. április 18-ra visszamenőleges hatállyal élednek újra. Nem hiszem azonban, hogy e következtetésnek a jogi alapja fellelhető lenne a 93/98 irányelvben, ugyanakkor azt más jellegű érvek alátámaszthatják.

95. A nemzeti ítélkezési gyakorlat ugyanis adott esetben értelmezheti úgy, hogy a BTMW (régi) 21. cikkének hatályon kívül helyezése a jegyzőkönyv értelmében visszaható hatállyal történt, ezáltal a szerzői jogok e rendelkezésből fakadó megszűnése *ex tunc* hatállyal lenne érvénytelen (harmadik személyek jogainak sérelme nélkül). A Benelux államok bíróságai, ha jogrendjük ezt megengedi,

58 — 2004. október 5-i Pfeiffer és társai ítélet (C-397/01–C-403/01; EU:C:2004:584), 113. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; a 2011. szeptember 15-i Mücksch-ítélet (C-53/10; EU:C:2011:585), 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

59 — 2009. április 23-i Angelidaki és társai ítélet (C-378/07–C-380/07; EU:C:2009:250), 199. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

60 — A felelősség keletkezésének együttes feltételei röviden a következők: a) az irányelv célja a magánszemélyek jogokkal történő felruházása legyen; b) e jogok tartalmát az említett irányelv rendelkezései alapján meg lehessen határozni; és c) okozati összefüggésnek kell fennállnia a tagállami kötelezettség megsértése és az elszenvedett kár között. Lásd: 2012. január 24-i Domínguez-ítélet (C-282/10; EU:C:2012:33), 43. pont; a 2009. április 23-i Angelidaki és társai ítélet (C-378/07–C-380/07; EU:C:2009:250), 202. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

61 — A Bizottság – észrevételeinek 45. pontjában – azt állítja, hogy a szellemi tulajdonjogok korlátozásának minden esetben tiszteletben kellene tartania azok alapvető tartalmát, és e tekintetben a 2011. november 24-i Scarlet Extended-ítélet (C-70/10; EU:C:2011:771), 43. pontjára, valamint a 2015. július 16-i Coty Germany-ítélet (C-580/13; EU:2015:485), 35. pontjára hivatkozik. Nem úgy tűnik azonban, hogy egy olyan szabály, amely kivételes jelleggel bevezeti a szerzői jogok visszaható hatályú újraéledését azt követően, hogy azok közkinccsé váltak, a szellemi tulajdonjog alapvető magját képezné.

62 — 2010. január 19-i ítélet, C-555/07, EU:C:2010:21, 56. pont.

szintén dönthetnének úgy, hogy a BTMW (régi) 21. cikkének a Berni Egyezménnyel való összeegyeztethetetlensége a szerzői jogoknak adminisztratív jellegű alakszerűségek be nem tartása miatti megszűnését szintén *ex tunc* hatállyal kizárta. Mindkét esetben, az elveszített szerzői jogok újraéledésén felül, ez annak megállapítását eredményezné, hogy azok jogilag soha nem szűntek meg. Azonban e két megoldás közül egyik megoldás választásához sem lehet véleményem szerint segítségül hívni a Bíróságot, amely nem rendelkezik hatáskörrel sem a nemzeti jog (a jelen ügyben a BTMW és az azt részben hatályon kívül helyező jegyzőkönyv) értelmezésére, sem annak a nemzetközi jog szabályaival (Berni Egyezmény) való összevetésére, hiszen azok nem képezték részét az uniós jognak.

96. Véleményem szerint a szerzői jogok 93/98 irányelv általi visszaállítása az uniós jog szempontjából 1995. július 1-jén történt, azaz a 13. cikke (1) bekezdésével összhangban értelmezett 10. cikk (2) bekezdése szerint előírt napon. A közösségi jogalkotó meghatározta [a 13. cikk (1) bekezdése], hogy a tagállamoknak a megjelölt napot megelőzően el kell fogadniuk azokat az intézkedéseket, amelyek a szerzői jogok egységes új rendszerének való megfeleléshez szükségesek, beleértve e jogok esetleges feléledését [amely a 10. cikk (2) bekezdéséből ered]. Tudomása volt emellett arról, hogy a szóban forgó időpont előtt harmadik személyek esetlegesen „felhasználási cselekményeket végeztek”, e cselekmények és a szerzett jogok sérelme nélkül a védelmi idő hetven évig tartott.

97. Mindazonáltal úgy vélem, hogy ezt az időpontot el kell határolni a másik két időponttól: az első az az időpont (1993. április 19.), amikor a közkincs részévé vált szerzői jogok, folytonosságuk biztosítása nélkül, jogilag elfogadható jogalap nélkül, felélednének. Ez lehetne a visszaállítás időpontja, ha a holland bíróságok megállapítanák a fenntartó nyilatkozat jogellenességét, és úgy döntenének, hogy mivel nem volt előírva, az ilyen követelmény nem létezett. Ebben az esetben a szerzői jogoknak a szerző halálát követő 70 éves védelmi időtartamát kellene alkalmazni a 93/98 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének megfelelően, mivel a Montis szerzői jogai, mindennek ellenére, 1995. július 1-jén az egyik tagállamban hatályosak lehetettek.

98. A második időpont[63] a BTMW (régi) 21. cikkének hatályon kívül helyezéséről szóló jegyzőkönyv hatálybalépése, azaz 2003. december 1-je. Mivel a benelux jogról van szó, amelyet ilyen típusú eljárás esetén egy tekintet alá vesznek a nemzeti joggal, nem a Bíróság feladata annak értelmezése. Amennyiben, a javaslatomnak megfelelően, a Montis szerzői jogai feléledésének időpontja az uniós jog szempontjából csakis 1995. július 1-je lehet, a nemzeti bíróságok feladata megállapítani a jegyzőkönyv hatálybalépési időpontjának és annak esetleges visszaható hatályú joghatásainak jelentőségét. Jóllehet e belső szabály magyarázata nem feladatom, talán levonható belőle az a következtetés, hogy a Montis újraéledt jogai nem vitathatók harmadik személlyel szemben 2003. december 1-jéig, ami a jóhiszemű harmadik személyek jogainak védelmével kapcsolatban egy utolsó megjegyzésre ösztönöz.

99. Logikusan nem követelhető harmadik személyektől semmilyen anyagi ellentételezés e jogoknak az újraéledés időpontja, azaz 1995. július 1-je előtt történő illetéktelen használata miatt, a 93/98 irányelv 10. cikke (3) bekezdése első mondatának téves előírása alapján. Ugyanezen bekezdés második mondata azonban felhívja a tagállamokat a harmadik személyek által szerzett jogok védelmére irányuló intézkedések elfogadására, és nagyon széles mérlegelési mozgásteret hagy a jogalkotásra.

100. Ilyen körülmények között, az előző pontokban kifejtett fenntartásokkal, a nemzeti jog körébe tartozik a BTMW (régi) 21. cikkének a jegyzőkönyv szerint 2003. december 1-jétől történő hatályon kívül helyezéséből eredő joghatások szabályozása, és annak tisztázása is, hogy a hatályon kívül helyezés ilyen jellegű – az irányelv által követett célra figyelemmel arányos – jogalkotási intézkedésnek minősülhet-e. Mivel a Benelux Bíróság nem tett fel kifejezetten kérdést a 93/98 irányelv 10. cikkének (3) bekezdésére vonatkozó értelmezéssel kapcsolatban, így nem kell elmélyülni a jogvita e vetületében.

63 — A Montis javasolt egy harmadik időpontot, 1998. november 17-ét, a 98/71 irányelv hatálybalépésének időpontját. A 44. és azt követő pontokban kifejtett, arra vonatkozó indokok tekintetében, hogy a jogvita ne terjedjen ki az említett irányelv lehetséges jogkövetkezményeire, úgy vélem, hogy ez a lehetséges időpont nem releváns.

## V – **Végkövetkeztetések**

101. A fent kifejtett érvek értelmében azt javaslom, hogy a Bíróság a Benelux Bíróság által feltett kérdéseket a következők szerint válaszolja meg:

1) A szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejének összehangolásáról szóló 93/98/EGK irányelv 10. cikkének (2) bekezdésével ellentétes az olyan nemzeti szabály, amelynek értelmében azokat a művészeti alkotásokon fennálló szerzői jogokat, amelyek csupán egy közigazgatási jellegű alaki követelmény teljesítésének elmulasztása vagy nem időben történő teljesítése miatt jártak le 1995. július 1-je előtt, továbbra is lejártnak kell tekinteni. A kérdést előterjesztő bíróság feladata megvizsgálni, hogy az előtte folyamatban lévő, magánszemélyek közötti jogvita (peres eljárás) körülményei alapján értelmezheti-e a nemzeti jogát az említett irányelvnek megfelelően, és adott esetben mellőzheti-e a nemzeti szabály alkalmazását.

2) A 93/98 irányelv 13. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 10. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az ott említett szerzői jogok 1995. július 1-jei hatállyal újraélednek.